

หลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหาร*

GOOD GOVERNANCE FOR MANAGER

พระครูโสภณธรรมวิภูษิต (สุเทพ ชิตเทโว/บุญครอง)

Phrakrusophonthammaviphusit (Suthap Chitathavo/Booncrong)

ภักสิริ แอนิหน

Paksiri Ae-nihon

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email : Paksiri.ae@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

ผู้บริหาร ไม่ว่าหน่วยงานใด จะมีอำนาจ และหน้าที่ ในการบริหารจัดการองค์กรของตนๆ และในการบริหารงานของผู้ปกครองนั้น ๆ มีจุดมุ่งหมายในทางเดียวกัน คือ ประสงค์ให้องค์กรของตน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเกิดประสิทธิผลตามต้องการ ดังนั้นผู้ปกครองจำต้องมีเครื่องมือหรือหลักในการบริหารองค์กรของตน ๆ หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือการบริหารจัดการที่ดี เป็นหลักการบริหารที่มุ่งเน้นหลักการ ซึ่งมีใช้หลักการที่เป็นรูปแบบ ทฤษฎีการบริการงานแต่เป็นหลักการทำงาน และหากมีการนำมาใช้เพื่อบริหารงานแล้วจะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ธรรมาภิบาล จึงสงเคราะห์เข้าในหลักที่ดีที่ชอบ คือ ถูกต้อง เหมาะสม บริสุทธิ์ และยุติธรรม สำหรับหัวหน้าฝ่ายปกครองและฝ่ายบริหารทุกระดับต้องใช้เป็นหลักปฏิบัติงาน บำบัดทุกข์ บำรุงสุข เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมโดยให้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพสูง ในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งจะต้องกำหนดแผนโครงการให้สอดคล้อง

* Received 7 September 2023; Revised 14 February 2024; Accepted 22 February 2024

กับหลักธรรมาภิบาลนี้ โดยที่เครื่องมือทั้งหมดนั้น จำต้องตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของความถูกต้องดีงาม ซึ่งเรียกว่า คุณธรรม ดังนั้น การที่ผู้บริหารทุกสาขาหน่วยงานได้ใช้เครื่องมือสำหรับการบริหารงานในองค์กรเพื่อให้ก่อเกิดผลตามความมุ่งหมายนั้นสามารถยืนยันได้ว่า องค์กรนั้นจะดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม และเกิดประสิทธิผลตามที่ผู้บริหารประสงค์ทุกประการ

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล, หลักธรรม, ผู้บริหาร

Abstract

Parents, irrespective of any agency, have the power and duty to administer their own organization and in the administration of that parent have the same objective, that is, wanting their organization. in order and be effective as desired Therefore, Therefore, parents must have tools or principles in managing their own organizations, principles of good governance or good management It is an administrative principle that focuses on principles. which is not a principle that forms the theory of service work but the working principle and if it has been used for management purposes It will create confidence that will bring the best results. Good governance therefore supports the good principles that are right, appropriate, pure and fair. Heal Suffering, Enhance Happiness for the benefit of the public by successfully accomplishing it with high efficiency There is a regulation of the Office of the Prime Minister regarding. Thai society should be organized or promoted based on at least 6 important principles, namely 1) Rule of law 2) Morality 3) Transparency 4) Participation 5) Responsibility 6) Worthiness By requiring all government agencies to formulate project plans in line with this good governance principle where all the tools based on of righteousness, which is called virtue. Therefore, the executives of all departments have used tools for the management of the organization in order to achieve the desired results, it can be confirmed that the organization will proceed with good order. and be effective as the executives wish in all respects.

Keywords: good governance, moral principles, executives

บทนำ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร ระยะเวลาที่เริ่มต้นตั้งแต่คนรู้จักการรวมกำลังกันทำงานยังไม่มีการศึกษาหลัก หรือความรู้ทางด้านการบริหารจัดการเป็นสังคมโบราณใครก็ตามที่มีตำแหน่งอำนาจแล้วก็จะมีความอำนาจ และสามารถควบคุมองค์การเอาไว้ได้ทำให้คนทั่วไปซึ่งเป็นส่วนประกอบของสังคมขาดโอกาส และทางเลือกในสมัยนั้นทุกสิ่งทุกอย่างกว่าจะทำได้ก็ต้องใช้เวลานานนับปีดังเช่นกรณีของการสร้างปิระมิด หรือโบสถ์วิหารซึ่งแต่ละแห่งก็ต้องใช้เวลานานนับศตวรรษ ต่อมาเมื่อได้มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 องค์การมีขนาดใหญ่ขึ้นและในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 สภาพขององค์การธุรกิจในรูปแบบบริษัทจึงเกิดขึ้นจึงมีการศึกษาศาสตร์ในลักษณะทฤษฎีที่พยายามสรุปความและจัดระเบียบเรื่องราวและหลักการต่างๆ ทางการบริหารอย่างเป็นระเบียบ เพื่อนำเอาทรัพยากรบริหารมาประกอบเป็นกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง (สมพงษ์ เกษมสิน, 2546) ดังกล่าวนี้ ผู้เขียนจึงได้ประมวลทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีการบริหารของฟาโยล มาปรับปรุงประยุกต์ใช้กับการบริหารราชการในที่สุดจึงได้ทฤษฎีใหม่ขึ้นมา เรียกว่า POSDCORB ดังนี้

1) P = Planning หมายถึงการวางแผนเป็นการกำหนดโครงการอย่างกว้างๆ ว่าจะทำอะไรบ้างเพื่ออะไรมีแนวทางปฏิบัติอย่างไรการวางแผนจะต้องทำก่อนการลงมือปฏิบัติ

2) O = Organizing หมายถึงการจัดการองค์การกล่าวคือเป็นการจัดสายงานแบ่งแยกอำนาจบริหารให้ผู้ปฏิบัติทราบบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนเพื่อจะได้ทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

3) S = Staffing หมายถึงการจัดหาบุคคลเป็นการบริหารงานทางด้านบุคคลอันได้แก่การจัดอัตรากำลังการสรรหาการพัฒนาบุคลากรการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีการประเมินผลการทำงานและการให้พินิจจากงาน

4) D = Directing หมายถึงการวินิจฉัยสั่งการบอกทิศทางการทำงานเสนอแนะวิธีการทำงานหลังจากที่ได้วิเคราะห์อย่างรอบคอบแล้วว่าควรจะทำอะไรบ้างอย่างไรไปในทิศทางใด

5) Co = Coordinating หมายถึงการประสานงานอันได้แก่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยและบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ ให้สามารถทำงานร่วมกันได้ซึ่งอาจจะต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่นการสื่อสารการกำหนดระเบียบแผนในการทำงาน เป็นต้น

6) R = Reporting หมายถึงการรายงานการทำงานทุกอย่างจะมีการรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปว่าตนเองได้ทำอะไรบ้างอย่างไรได้ผลประการใด

7) B = Budgeting หมายถึงการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายให้ถูกต้องเหมาะสมกับกิจกรรม

จะเห็นได้ว่า POSDCORB ของกลุณิก นี้มีลักษณะซ้ำซ้อนกับ POCCC ของฟาโยล แต่จัดขั้นตอนไว้ละเอียดกว่าจึงได้มีผู้นิยมนำมาใช้และเผยแพร่ในเวลาต่อมา

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการบริหารเป็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นมาจากการรวบรวมหลักการต่างๆ ให้เป็นกลุ่มก้อนเป็นระเบียบ โดยการศึกษาทฤษฎีการบริหารในยุคแรกๆ มุ่งความสนใจไปที่ปัจจัยภายนอกที่มีต่อผลผลิตที่จะได้รับเท่านั้น แต่ต่อมาได้นำหลักพฤติกรรมศาสตร์เข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการวางหลักการ โดยให้ความสำคัญกับบุคลากรในองค์กรเป็นอย่างมาก เพราะหากได้มีการบริหารเกี่ยวกับทรัพยากรบุคคลอย่างถูกต้องแล้ว ก็จะเป็นกุญแจที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งต่อมาจึงเกิดเป็นทฤษฎีใหม่ๆ ที่หลากหลายที่มีวัตถุประสงค์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลตามภาษาไทยเป็นแนวคิดที่ได้มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางหลังจากมีเหตุการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจในประเทศไทยและในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แนวคิดเรื่องการจัดการปกครองและการจัดการปกครองที่ดีนั้นได้รับการรณรงค์อย่างมากโดยสถาบันทางเศรษฐกิจและการเงินระดับโลก (พุทธิสาน ชุมพล, 2546) ผู้เขียนจึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของหลักธรรมาภิบาลไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ธนาคารโลก (World Bank) ได้ให้ความหมายว่า Good Governance หมายถึง วิธีการหรือ แนวทางที่ดีที่สุดในการใช้อำนาจบริหารประเทศ โดยจัดสรรทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมอย่าง ชาญฉลาดเพื่อการพัฒนา (World Bank, 1992)

องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme) ให้ความหมายว่า Good Governance หมายถึง การใช้อำนาจด้านต่างๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ และอำนาจในการบริหารเพื่อดำเนินภารกิจ โดยภาคเอกชนสามารถใช้สิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมาย เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (UNDP, 1997)

Good Governance หรือ ธรรมรัฐ มีความหมายว่า เป็นการบริหารจัดการประเทศที่ดี ทุกๆด้านและทุก ๆ ระดับ การบริหารจัดการที่ดีดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อมีหลักคิดว่า ทั้งประชาชนและข้าราชการบริหารประเทศเป็นหุ้นส่วน (Partnership) กันในการกำหนดชะตากรรมประเทศ แต่การเป็นหุ้นส่วนไม่ใช่หลักประกันว่าจะเกิดธรรมรัฐ หรือ Good Governance แต่จะต้องหมายถึง การมีกฎเกณฑ์กติกาที่จะทำให้เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพ ความเป็นธรรม และการมีส่วนร่วมของสังคมในการกำหนดนโยบายบริหาร ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างจริงจังโลก (ธีรยุทธ บุญมี, 2541)

ธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และสังคมเพื่อการพัฒนาของประเทศโดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง3ส่วนของสังคมคือ ภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาสังคมและให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจสังคมการเมืองอย่างสมดุลส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติและมีเสถียรภาพ (ปัญญา ฉายะจินตาวงศ์ และรัชณี ภูตระกูล, 2549)

สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพเน้นความเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของสังคมให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันมีความเป็นธรรมทั้งในความคิดและการปฏิบัติมีจุดมุ่งหมายเดียวกันมีความเสมอภาครับผิดชอบโปร่งใสคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักอันจะเป็นพลังขับเคลื่อนองค์การไปสู่ความสำเร็จอย่างมั่นคงและมีการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ซึ่งหากพิจารณารากศัพท์ของ ธรรมาภิบาล เป็นการรวมกันระหว่าง คำว่า ธรรม ซึ่งได้แก่ คุณความดีหลักประพจน์ปฏิบัติในศาสนาความจริงความถูกต้องความยุติธรรมและคำว่า อภิบาล ได้แก่ การบำรุงรักษาปกครองปกป้องหรือคุ้มครองดังนั้นธรรมาภิบาลจึงมีความหมายตามนัยนี้ว่าวิถีการปกครองที่ไปสู่ความดีงามที่ยั่งยืนอันได้แก่ความรุ่งเรืองและความผาสุกของปวงชนทั้งปวง

องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2542 มีผลบังคับกับหน่วยงานของรัฐตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา โดยระเบียบนี้กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลักการ 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (ธีระพล อรุณะกสิกร, 2542) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

หลักนิติธรรม คือ การใช้กฎหมายเป็นบรรทัดฐานและทุกคนเคารพกฎหมาย โดยที่กรอบของกฎหมายที่ใช้ในประเทศต้องมีความยุติธรรมและถูกบังคับใช้กับคนกลุ่มต่างๆ อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

หลักคุณธรรม คือ คุณธรรมเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ ผู้สนใจพัฒนาบุคลิกภาพจะต้องสนใจฝึกฝนคุณธรรมให้มั่นคงในการประพฤติ ใครไม่ปลูกฝังคุณธรรม ก็เลอะเลือนขึ้น ยิ่งปลูกฝังคุณธรรมมากขึ้นเท่าใดยิ่งมีความโน้มเอียงที่จะทำความดีมากยิ่งขึ้น

ความโปร่งใส หมายถึง กระบวนการทำงาน กฎเกณฑ์กติกาต่างๆ ที่เปิดเผยตรงไปตรงมา ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสังคมสามารถถ่ายทอดได้อย่างอิสระ (Free Flow of Information) ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะของทางราชการได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการของการให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ PM เน้นถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานประสานความเข้าใจกันและกันอย่างเข้มแข็ง โดยใช้ความเชี่ยวชาญ อย่างสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาของการบริหารจัดการ ที่สำคัญ PM จะอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารจัดการให้กับผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาและอยู่ที่การตัดสินใจขององค์กร ไม่ใช่เพียงแต่สัมผัสปัญหาหรือแสดงความห่วงใยเพียงอย่างเดียว การทำงานที่มุ่งไปที่เป้าหมายของการทำงานในองค์กรให้องค์กรหนึ่ง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541)

หลักความรับผิดชอบคำว่า รับผิดชอบ มีคำในภาษาอังกฤษซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกันอยู่ 2 คำ คือ คำว่า Accountability และคำว่า Responsibility ซึ่งกรมวิชาการได้แปลความหมายของคำทั้งสอง นี้ไว้ในศัพท์บัญญัติทางการศึกษา ว่า Accountability หมายถึง ภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และ Responsibility หมายถึง ความรับผิดชอบ (กรมวิชาการ, 2544)

หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่ส่วนรวม รวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน

รูปแบบการบริหาร

รูปแบบการบริหารการกระจายอำนาจ หมายถึง รูปแบบโครงสร้างเครือข่ายของการบริหาร เป็นการแบ่งอำนาจหน้าที่ในการบริหารรูปแบบโครงสร้างของการบริหาร เป็นการแบ่งอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานให้เป็นระบบ มีลักษณะเป็นขั้นตอนเพื่อให้เกิดดุลยภาพและ

ทักษะขบวนการในหลายด้านอาทิเช่น ด้านวิชาการ ด้านความรู้ ความสามารถลงมือปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผลงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

การบริหารแบบกระจายอำนาจมีจุดเน้นที่สำคัญในการพัฒนา ดังนี้

- 1) ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้
- 2) วิเคราะห์เหตุและปัจจัยเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง
- 3) เน้นการสร้างสมดุลเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ในระยะสั้นและระยะยาว

การสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยการสร้างเครือข่ายและขยายกิจกรรมให้หลากหลายเน้นการมีความรู้และคุณธรรม แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องโดยยึดหลักธรรมาภิบาลการสร้างค่านิยมให้รู้จักความรับผิดชอบ การพึ่งพาตนเองและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

1. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคลากรในองค์กรหรือต่างองค์กรได้ทำงานร่วมกันเพื่อจัดการงานให้บรรลุเป้าหมายให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพที่ดี มีความสามัคคี และมีระเบียบวินัยในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นซึ่งทำให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด

ความสำคัญ

- 1) ทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันของบุคลากรในหน่วยงานหรือหน่วยงานอื่น
- 2) กระบวนการตัดสินใจมีความรอบครอบและมีความหลากหลายในการเลือกที่จะทำสิ่งนั้น ๆ
- 3) เป็นหลักการที่ส่งผลให้กับการดำเนินงานด้านการวิเคราะห์ มีความเปิดกว้าง ระดมปัญญา ซึ่งส่งผลให้เกิดการตัดสินใจที่แน่นอน

4) เพิ่มความสามัคคีระหว่างองค์กรและนอกองค์กรและจัดการขัดแย้งระหว่างในและนอกองค์กร

2. รูปแบบการบริหารการจัดการ

รูปแบบการบริหารการจัดการ คือ รูปแบบการจัดแจงการทำงาน การปกครองทรัพยากรวัสดุ และทรัพยากรบุคคล เพื่อให้มีแบบแผนมีรูปแบบที่แน่นอนและง่ายต่อการปฏิบัติงาน ทำให้หน่วยงานนั้นมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูง รูปแบบการบริหารการจัดการจึงเป็นรูปแบบที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อหน่วยงานหรือองค์กร

การบริหารจัดการ หมายถึง แนวทางหรือวิธีการดำเนินงานใดๆ ของหน่วยงานและบุคลากรของหน่วยงานให้มีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น โดยครอบคลุมทั้งการดำเนินการหรือการ

ปฏิบัติงานเพื่อให้มีแนวโน้มการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น รวดเร็ว ประหยัด และเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

แนวคิดและความหมาย

กล่าวถึงลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ 3 ด้านคือ

1)ด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์กร

2)ด้านของภาระกิจหรือสิ่งที่ต้องทำ งานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์กร และการประสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

3)ด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำงานต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพโดยการอาศัยบุคคลประสานงานกัน

3. รูปแบบการบริหารธุรกิจ

รูปแบบการบริหารธุรกิจ คือ การบริหารแบบเป็นองค์กรทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ซึ่งปัจจัยสำคัญของธุรกิจนั้นคือทรัพยากรในด้านต่างๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1) ธุรกิจเจ้าของคนเดียว เป็นการประกอบธุรกิจที่บุคคลคนเดียวเป็นเจ้าของกิจการ การตัดสินใจต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับเจ้าของบุคคลเพียงคนเดียว และบริหารธุรกิจด้วยตนเอง การประกอบธุรกิจแบบนี้จะใช้ต้นทุนต่ำ มีความคล่องตัว ไม่ยุ่งยาก มีวิธีการบริหารที่ง่าย

2) ห้างหุ้นส่วน เป็นรูปแบบของการประกอบธุรกิจที่มีบุคคล 2 คนขึ้นไปและสามารถทำนิติกรรมตามกฎหมายได้ การประกอบธุรกิจแบบนี้ต้องอาศัยประสบการณ์และความชำนาญ การจัดหาเงินทุนได้ง่าย

3) บริษัทจำกัด เป็นการประกอบการเป็นนิติบุคคล แสวงหากำไรจากกิจการ เช่นการถือหุ้นเป็นส่วนใหญ่

4) สหกรณ์ มีคณะบุคคล 10 คนขึ้นไป มีความสนใจคล้ายคลึงกัน จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย

5) รัฐวิสาหกิจ เป็นองค์กรของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเป็นเจ้าของ ดำเนินการโดยทำร่วมกับเอกชนเป็นหุ้นส่วน (ธงชัย สันติวงศ์, 2543)

รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากร มีดังนี้

คนหรือบุคลากร เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ธุรกิจประสบผลสำเร็จ เพราะคนนั้นเป็นตัวขับเคลื่อนการทำงานให้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด

ทรัพยากร เป็นส่วนสำคัญในการผลิตสินค้าหรือบริการลูกค้า เช่น เครื่องจักร วัตถุดิบ เป็นต้น

เงินทุน เป็นตัวสนับสนุนที่ได้ซึ่งทรัพยากรในด้านต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อธุรกิจเป็นอย่างมาก การบริหารจัดการ เพื่อให้การทำงานนั้นมีแบบแผนในการผลิต การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการแบ่งหน้าที่ของบุคลากรในการดำเนินงาน

1. ลักษณะเด่นของผู้บริหารมืออาชีพ

ลักษณะเด่นของผู้บริหารมืออาชีพ ควรมีลักษณะเด่นดังต่อไปนี้

- 1) มีความรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์
- 2) มีการตัดสินใจที่ดี รวดเร็ว แม่นยำและถูกต้อง
- 3) สามารถจับประเด็นได้รวดเร็ว ออกความเห็นได้ทันการณ์
- 4) สามารถเลือกใช้คนได้เหมาะสมกับงาน
- 5) ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมที่จะปรับตัว
- 6) มีระเบียบ ละเอียด รอบคอบ เคร่งครัดเรื่องเวลา
- 7) ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม ยึดมั่นในจรรยาวิชาชีพ

สรุป ลักษณะเด่นของผู้บริหารมืออาชีพ คือ ต้องเป็นผู้ที่มีความเท่าทันต่อสถานการณ์ บ้านเมือง ก้าวทันยุคทันสมัยที่มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนตลอดเวลา ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นผู้มีระเบียบ มีวินัย ยอมรับและพร้อมที่จะปรับตัวกับทุกสถานการณ์ที่พบเจอ

ผู้บริหารมืออาชีพ คุณลักษณะที่จำเป็นอื่นๆ

คุณลักษณะที่จำเป็นอื่นๆ ของการเป็นผู้บริหารมืออาชีพ มีดังต่อไปนี้

1. เป็นนักบุกเบิก (Pioneer) ผู้บริหารมืออาชีพควรเป็นผู้มีจิตใจชอบค้นหาสิ่งใหม่ ๆ เพราะเป็นสิ่งที่ท้าทาย เพื่อพิสูจน์ว่าทำได้หรือไม่แล้วทุ่มเทอย่างเต็มความสามารถ
2. เป็นนักต่อสู้ (Determined Fighter) ยุคไร้พรมแดน แม้จะมีการพึ่งพากัน แต่ก็ต้องมีการแข่งขันต่อสู้ในเชิงเศรษฐกิจ ต้องสามารถปรับตัวแก้ไขสถานการณ์ได้ในทุกโอกาส
3. เป็นนักประสานงาน (Coordinator)

4. มิวส์ทัศน์(Vision) สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทิศทางการดำเนินงานขององค์กรให้เหมาะสม

5. มีความทันสมัย (Modern) ทันโลกทันเหตุการณ์ ก้าวทันคู่แข่งชั้น โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี

6. มีจรรยาบรรณและจริยธรรม (Ethics)

7. ให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนา (Research & Development)ต้องตระหนักอยู่เสมอว่า การพัฒนาเป็นหัวใจขององค์กร เป็นภารกิจสำคัญ อย่างยิ่งของผู้บริหารต้องทำอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพ จะต้องเป็นผู้บริหารที่กล้าตัดสินใจต้องมีข้อมูลที่เพียงพอในการตัดสินใจ เป็นคนสุขุม รอบคอบ และต้องเป็นผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ไวต่อข้อมูล ผู้บริหารมืออาชีพต้องเป็นคนทันสมัย ไวต่อข้อมูล หรือการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ต้องติดตามข่าวสารต่างๆ อยู่เสมอ อีกทั้งยังต้องเป็นนักบุกเบิก นักวิจัย นักพัฒนา นักสู้ นักประสานงานและสำคัญที่สุดคือต้องมีมีจรรยาบรรณและจริยธรรม

ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารอย่างมืออาชีพจำนวนมากพบว่าผู้บริหารเหล่านั้นจะมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่โดดเด่นในเรื่องต่อไปนี้

1. มีบุคลิกภาพที่ดี (Personality) ผู้บริหารมืออาชีพต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี คนที่มีบุคลิกภาพดีคือ “คนที่มีจิตแจ่มใสกายสง่าวาจาดีหรือคนที่มีมาดต้องตาวาจาต้องใจภายในต้องเยี่ยม” “มาดดีมีชัยไปกว่าครึ่ง”

2. มีความรู้ดี (Knowledge) นักบริหารมืออาชีพจะต้องเป็นผู้มีความรู้ดี ผู้มีความรู้ดีจะเป็นผู้มีบารมีเป็นที่ยอมรับ มีคำกล่าวว่า “Knowledge is Power ความรู้คืออำนาจ” ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจะเป็นผู้ที่รู้กว้าง และรู้ลึก คือ know something in everything รู้บางสิ่งในทุกสิ่ง (ความรู้ทั่วไป ต้องรู้กว้างและรู้ไกล)

3. มิวส์ทัศน์ (Vision) ผู้บริหารมืออาชีพ ต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล วิสัยทัศน์คือ สิ่งที่ยอยากเห็น ยากมีอยากเป็นในอนาคตหรือภาพความสำเร็จในอนาคตที่มีความเป็นไปได้ท้าทาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายและค่านิยมขององค์การผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้อย่างมาก

4. มีมนุษยสัมพันธ์ (Human relationship) มีคำกล่าวว่า “นกไม่มีชนคนไม่มีเพื่อนชั้นที่สูงไม่ได้” นักบริหารมืออาชีพต้อง “อุ้มน้องประคองพี่ทอดคอเพื่อนผู้ใหญ่ดึงผู้น้อยดัน คนเสมอ

กันพยุ่ง” และ “จริงใจกับมิตร พิชิตใจมวลชน” นักบริหารมืออาชีพจึงต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนทั้ง นาย ลูกน้อง เพื่อนและคนทั่วไปเพราะความสำเร็จในการบริหารไม่ได้เกิดจากการทำงานเพียงลำพังของผู้บริหาร แต่เกิดจากการที่ทุกฝ่ายให้การช่วยเหลือสนับสนุน

5. มีภาวะผู้นำ (Leadership) มีคำกล่าวว่า “ผู้นำไม่จำเป็นต้องเป็นผู้บริหารแต่ผู้บริหารจำเป็นต้องเป็นผู้นำ” นักบริหารมืออาชีพจะต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง (strong leadership) สามารถนำทีมปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีคุณภาพมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

6. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (chief change officer) ที่ใดไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่นั่นไม่มีการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงคือการพัฒนา (changing is development) ผู้บริหารมืออาชีพจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดีขององค์กรโดยเฉพาะในยุคปฏิรูปยิ่งมีความต้องการผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงจะทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ “มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ลึกและรู้รอบ มีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง”

7. มีคุณธรรมจริยธรรม (Moral & Ethics) คุณธรรมประดุจดังโลหิตที่หล่อเลี้ยงจิตวิญญาณผู้บริหารให้เป็นผู้ “คิดดี พูดดีและทำดี” “ผู้ที่มีคุณธรรมประจำใจจะมีจริยธรรมที่งดงามเสมอ จึงทำให้ สามารถครองตนครองคนครองงานได้อย่างสง่างาม

8. บริหารจัดการดี (Administration & Management) นักบริหารมืออาชีพจะต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการ สามารถมองภาพงานได้ตลอดแนว (see through) คือรู้จักจุดเริ่มต้นของงาน และจุดสุดท้ายของงานและรู้จักกำหนดกลยุทธ์ในการทำงานสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. มีความสามารถพิเศษรอบด้าน (Talent) ความสำเร็จในการบริหารนอกจากจะเป็นผู้มีความสามารถในการบริหารจัดการแล้วนักบริหารมืออาชีพจะต้องมีความรู้และทักษะที่สำคัญอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น กล้าตัดสินใจ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นนักประสานสืบทอด รู้จักบริหารงานแบบมีส่วนร่วม สร้างทีมงานและพัฒนาทีมงานเสริมสร้างพลังอำนาจตลอดจนความสามารถในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการบริหาร

10. เป็นผู้นำวิชาชีพ (Professional leader) นักบริหารมืออาชีพจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ของวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นอย่างดีมีความสามารถในการประกอบวิชาชีพจนมีความชำนาญการหรือเชี่ยวชาญในวิชาชีพมีผลงานเป็นที่ประจักษ์เป็นที่ยอมรับของ

ผู้ที่ประกอบวิชาชีพด้วยกันและให้บริการ นอกจากนี้จะเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัดเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ประกอบวิชาชีพด้วยกันบัญญัติ 10 ประการที่กล่าวข้างต้นจะเป็นเข็มทิศสำหรับผู้บริหารที่จะพัฒนาตนเองสู่การเป็นนักบริหารมืออาชีพต่อไป

บทสรุป

ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่างๆ ให้เป็นไปในครรลองคลองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึง การบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน หลักธรรมาภิบาล มีใช้เพียงความหมายเฉพาะหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมไปถึงศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และ ความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวงซึ่งวิญญูชนควรมี และพึงประพฤติปฏิบัติ อาทิ ความโปร่งใส เพราะถือว่าเป็น ปัจจัยสำคัญ เพราะการบริหารงานทุกระดับ หากผู้บริหารไร้ความสามารถ โดยที่ขาดคุณธรรม และขาดความรู้ความสามารถในการบริหารแต่ละระดับๆ แล้ว องค์การทุกองค์การย่อมไม่อาจดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย แต่หากผู้บริหารมีความสามารถ บริหารได้ในทุกๆ เรื่องโดยมีความเป็นธรรมให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย และบริหารงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์โดยมีหัวใจของผู้บริหารอย่างครบถ้วน นั่นคือ หลักการครองตน ครองคน ครองงาน คือ การรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง สามารถควบคุมตนเองได้ เป็นผู้มีสติรอบคอบ ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ไม่เอาอารมณ์ของตนเองเป็นที่ตั้งยอมรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอของผู้อื่นเสมอทั้งยังรู้จักระบบบริหารต่างๆ อย่างรอบด้านแล้วเชื่อว่าทุกองค์การย่อมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ดังาม ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามความประสงค์ของทุกฝ่ายนั่นเอง

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). ศัพท์บัญญัติทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). การพัฒนาประชาคมเมืองเพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่. รัฐสภาสาร, 41(2), 17-19.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

- ธีรยุทธ บุญมี. (2541). ธรรมนูญกับการปฏิรูปสังคมไทยในขั้นที่สอง. วารสารกรมประชาสัมพันธ์. 3(5), 9-11.
- ธีระพล อรุณะกสิกร. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ปัญญา ฉายะจินตาวงศ์ และรัชณี ภู่อระกุล. (2549). ธรรมาภิบาล (Good Governance) กับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- พฤทธิสาณ ชุมพล. (2546). คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย (Concept in Contemporary Political Science). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2546). การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- UNDP. (1997). Corruption and Good Governance : Discussion Paper 3, Management Development Discussion, Bureau for Policy and Programme Support. New York: United Nations Development Programme.
- World Bank. (1992). Governance and Development. Washington D.C.: The World Bank.